

УДК 343.352:061.1/100+1-622

DOI <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-15>

Уляна Ільницька

ORCID: 0000-0002-9103-3144

АНТИКОРУПЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У статті розглядається проблема корупції як однієї з ключових загроз глобальному й регіональному розвитку у XXI столітті. Аналізуються її причини, форми та наслідки у сучасному світі. Визначено виклики, з якими стикаються держави та інші суб'єкти міжнародних відносин в антикорупційній боротьбі. Проаналізовано роль міжнародних організацій (як урядових, так і неурядових) у сфері запобігання та протидії корупції. Охарактеризовано міжнародні антикорупційні стандарти. Розглянуто механізми та технології боротьби з корупцією. Наголошено на ефективності антикорупційних стратегій у діяльності ООН, ЄС, GRECO, Ради Європи, ОЕСР, неурядових організацій. Обґрунтовано визначальну роль консолідованої міжнародної співпраці у протидії та запобіганню корупції.

Досліджуються антикорупційні стратегії європейських інституцій та міжнародних і регіональних організацій як комплекс заходів, спрямованих на запобігання корупційним практикам та зміцнення міжнародної співпраці у протидії корупції на регіональному, національному та глобальному рівнях. Проаналізовано антикорупційну політику Європейського Союзу, основних інституцій ЄС, міжнародних організацій. Окреслено спектр антикорупційних технологій. Проаналізовано ефективні міжнародні механізми та інструменти протидії корупції. Акцентовується увага на значенні транспарентності, підзвітності, правової відповідальності та консолідованої міжнародної співпраці як ключових факторів ефективної боротьби з корупцією на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Ключові слова: корупція, антикорупційні стратегії, антикорупційна політика Європейського Союзу, антикорупційні стратегії європейських інституцій, протидія корупції, антикорупційні механізми, інструменти та ініціативи, антикорупційні ініціативи ЄС, GRECO, Ради Європи, ОЕСР, ООН, європейські інституції та міжнародні організації.

Вступ. Актуальність дослідження проблеми. Для сучасної системи міжнародних відносин корупція є одним із геополітичних викликів. Її масштаби та наслідки виходять за межі національних держав, набуваючи транснаціонального характеру. Корупційні практики дестабілізують систему міжнародної безпеки, послаблюють ефективність міжнародних інституцій, деструктивно впливають на демократичні політичні процеси та системи, делегітимізують владу в державах, руйнують довіру до урядів, дестабілізують міжнародну та регіональну вільну торгівлю, економічну співпрацю, систему міжнародного та національного правосуддя. У масштабах глобальної проблеми корупція охоплює широкий спектр злочинів, порушень: від хабарництва, підкупу чиновників до зловживання впливом на вищих щаблях влади. За даними Transparency International, через тіньові фінансові потоки, корупційні схеми та незаконне відмивання коштів щорічно світова економіка втрачає понад 2,6 трильйона доларів, що еквівалентно 5 % світового ВВП [18].

З огляду на масштабність загроз проблема корупції на національному, регіональному, глобальному рівнях потребує системного дослідження, переосмислення механізмів протидії та посилення глобальної антикорупційної міжнародної співпраці, консолідації і координації взаємодій.

© У. Ільницька, 2025

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Джерельна база, матеріали та методи дослідження. Джерельну базу статті становлять міжнародні та національні нормативно-правові документи, міжнародні стандарти щодо антикорупційної боротьби, запобігання та протидії корупції; інформаційні матеріали та дані міжнародних організацій (зокрема, Transparency International, Reporters without borders, GRECO тощо). Важливими джерелами для дослідження стали праці та публікації зарубіжних і вітчизняних науковців (монографії, наукові статті тощо). Наукове осмислення проблеми передбачає застосування широкого спектра методів. Зокрема, під час дослідження використовувалися системний метод, структурно-функціональний, інституційний, біхевіористський. Серед логічних методів визначальними стали методи аналізу й синтезу. У статті застосовано емпіричні методи: аналіз нормативно-правових документів, аналіз статистичних даних. У сучасній науковій літературі сформовано низку концепцій щодо проблем корупції, теоретико-методологічних осмислень явища; окреслено підходи до визначення сутності корупції, визначено ефективні антикорупційні технології, механізми та методи. Водночас значна кількість питань, проблем ефективної протидії корупції потребують глибокого осмислення й дослідження.

Результати дослідження й обговорення. Корупція – багатоаспектний суспільно-правовий феномен, який формується в межах політичних систем національних держав, регіонів, глобальних систем міжнародних відносин у взаємодії з економічними, соціальними, правовими та культурними факторами. Обґрунтування й наукове тлумачення категорії «корупція» активно тривало протягом 80-х років XX ст. Корупція визначалась як зловживання владою в приватних інтересах.

У 2003 році Єврокомісія представила трактування та визначення корупції як зловживання владою, становищем, посадою заради особистої вигоди в державному, приватному вимірах на національному, регіональному й глобальному рівнях, а також в усіх сферах міжнародних відносин. Європейський Союз був однією з перших міжурядових міжнародних структур, який ще в 90-х рр. XX століття наголосив на актуальності проблеми, зазначивши динаміку розвитку й масштабність поширення корупційних практик.

Організацією Transparency International була запропонована одна з найбільш універсальних дефініцій: корупція – це надмірне зловживання владою, використання повноважень для особистої незаконної користі і вигоди. У визначенні акцентовано: 1. Корупція має місце як у державному, так і в приватному секторі, поширюється також у межах громадянського суспільства, ЗМІ тощо. Учасниками корупційних практик можуть бути всі суб'єкти політичних відносин (особи, державні діячі, політичні лідери, чиновники, компанії, організації, політичні партії тощо). 2. Корупція передбачає масштабне зловживання владою і впливом в різних сферах суспільно-політичного життя. 3. Усі сторони й учасники, які беруть участь у корупційних практиках, свідомо реалізують свої інтереси, досягають власних цілей та отримують незаконну вигоду в матеріальному, грошовому, фінансовому еквівалентах або в інших формах [7, с. 35].

За даними Transparency International, рівень корупції в більшості країн світу (як у демократичних, так і в недемократичних політичних режимах) критично високий, спостерігаються динаміка та масштабність поширення негативних корупційних тенденцій, зростання корупційних схем і механізмів [18].

Корупційні практики актуалізуються й реалізуються в різних формах, проявах, форматах. Зокрема, це хабарництво, конфлікт інтересів, зловживання владою та службовим становищем, нецільове використання бюджетних коштів, лобіювання власних інтересів, вимагання, патронаж тощо. Корупція може мати формат організованої злочинності (торгівля наркотиками, наркобізнес, відмивання грошей, торгівля людьми). Корупційне зловживання державною владою і впливом здійснюється через репресії політичних опонентів, залучення силових структур у конфлікт інтересів. У документах Ради Європи та ООН зосереджується увага на таких видах корупційних злочинів, як вимагання, зловживання впливовим становищем, розтрата

коштів, «відкати», фаворитизм, патронаж, непотизм, конфлікт інтересів. У міжнародних відносинах і зовнішній політиці корупція виявляється через: незбалансований і нерівний доступ до міжнародної співпраці, взаємодії та гуманітарної допомоги; зовнішнє політичне втручання у внутрішньодержавні політичні процеси; активізацію лобізму та хабарництво; недобросовісну конкуренцію в міжнародній торгівлі; легалізацію капіталів, виведених із корумпованих держав. Міжнародна транснаціональна корупція суттєво ускладнює міжнародне стратегічне партнерство, дестабілізує правові міжнародні норми та стандарти [1].

У XXI ст. корупційні схеми відзначаються більшою конфіденційністю, прихованістю, маніпулятивністю. Корупція, що здійснюється на всіх державних рівнях, у межах усіх гілок влади, зумовлює соціально-економічну нерівність, політичну радикалізацію у суспільстві, гальмує економічне зростання, руйнує демократичні механізми та форми громадського контролю [1].

Визнання та трактування корупції як глобальної світової, регіональної, національно-державної проблеми зумовило активізацію міжнародної співпраці та співробітництва держав для протистояння корупційним загрозам, практикам і сприяло консолідації світових акторів для створення міжнародних і європейських механізмів, нормативно-правових стандартів для запобігання, протидії та боротьби з корупцією у глобальному, регіональному (європейському) вимірах та на рівні національних держав.

Міжнародна взаємодія у сфері запобігання та протидії корупції здійснюється через: 1) практичний напрям (уряди держав на підставі міжнародних угод надають правову взаємодопомогу в розслідуванні корупційних схем, пошуку доказів, притягненні до відповідальності та виконанні інших нормативно-процесуальних антикорупційних дій); 2) інформаційно-освітній та комунікаційний вимір (міжнародні суб'єкти організовують максимально транспарентну комунікацію між собою для протидії корупційним практикам, інформують про випадки порушень антикорупційних стандартів; формують діалогові платформи з питань запобігання та протидії корупції; налагоджують багатовимірну комунікацію на засадах транспарентності та прозорості); 3) нормотворчий напрям (суб'єкти міжнародних відносин – міжнародні організації, держави, інститути громадянського суспільства, ТНК тощо – у межах своїх компетентностей і повноважень ухвалюють нормативно-правові документи, декларації, резолюції, конвенції та угоди) [9, с. 141]. Отже, міжнародні антикорупційні ініціативи сфокусовано на ухваленні міжнародно-правових стандартів та інструментів для протидії корупції, розробці антикорупційних стратегій, активізації міжнародної консолідації та співпраці у протидії та запобіганні корупції.

Результатом міжнародної антикорупційної консолідації стало ухвалення системи міжнародно-правових документів та міжнародних стандартів (обов'язкових і рекомендаційного характеру), підготовлених та ухвалених впливовими суб'єктами міжнародних відносин: Організацією Об'єднаних Націй (ООН), Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), Радою Європи, Європейським Союзом (ЄС), Організацією американських держав тощо.

У системі міжнародно-правового регулювання антикорупційної діяльності визначальними й ефективними є низка конвенцій та резолюцій. Зокрема, це «Конвенція ООН проти корупції (2003)» – єдиний юридично обов'язковий, універсальний міжнародно-правовий документ у сфері боротьби з корупцією, який закріплює зобов'язання держав щодо криміналізації корупції, відшкодування збитків і повернення активів. Був ухвалений Генеральною асамблеєю ООН. Зміст Конвенції охоплює основні антикорупційні виміри: запобіжні заходи; криміналізацію та притягнення до відповідальності через правозастосування; повернення активів; технічну допомогу; обмін інформацією; міжнародне співробітництво [5, 7, с. 33].

Система антикорупційних нормативно-правових документів охоплює низку конвенцій, декларацій, угод, серед яких варто відзначити: Міжамериканську конвенцію з протидії корупції, (1996); резолюцію A/RES/514 (XXX) «Заходи проти корупції, що практикується транснаціональними та іншими корпораціями, їх посередниками та іншими причетними до

цього сторонами» (1975); резолюцію A/RES/51/59 «Боротьба з корупцією» (1996); «Декларацію ООН про боротьбу з корупцією та хабарництвом у міжнародних комерційних операціях» (1996), Конвенцію про боротьбу з корупцією в Європейському регіоні та серед держав – членів Європейського Союзу (1997 р.); Конвенцію про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб при проведенні міжнародних ділових операцій (ухвалена ОЕСР у 1997 р.); Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією (ETS 173) (1999); Конвенцію Африканського союзу щодо запобігання та боротьби з корупцією (2003); Конвенцію Ліги арабських держав про боротьбу з корупцією (2010). Міжнародні ініціативи «Глобальний форум з повернення активів» (GFAR) та Stolen Asset Recovery Initiative (StAR) сприяють репатріації виведених коштів [7, с. 32].

Дієвим антикорупційним правовим механізмом визначено «Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією» (ETS 173), ухвалену Радою Європи в 1999 р. (набула чинності 01.07.2002). Конвенція спрямована на координацію зусиль у сфері кримінальної відповідальності щодо антикорупційних дій і практик. За її виконанням наглядає інституція Ради Європи «Група держав проти корупції – GRECO», яка функціонує з травня 1999 року і здійснює моніторинг реалізації антикорупційної політики держав-членів [14].

Нормативно-правовою базою антикорупційних стратегій Європейського Союзу є система документів та правових актів. Варто наголосити, що ще у 2008 р. ЄС приєднався до Конвенції ООН проти корупції. Європейський Союз активно фінансує антикорупційні проекти з посилення доброчесності, визнання морально-етичних стандартів; впровадження транспарентності та прозорості врядування у країнах – членах ЄС, а також державах-партнерах.

В антикорупційній нормативно-правовій системі Європейського Союзу визначальними є: Конвенція «Про захист фінансових інтересів Європейського Співтовариства» (1995); Конвенція «Про боротьбу проти корупції серед функціонерів Європейського Співтовариства і функціонерів країн – учасниць Європейського Союзу» (1997); Конвенція ЄС про боротьбу проти корупції посадових осіб Європейських Співтовариств або посадових осіб держав – членів Європейського Союзу (1997); Рамкове рішення Ради ЄС 2003/568/JHA «Про боротьбу з корупцією в приватному секторі» (передбачає притягнення до відповідальності та криміналізацію як активної, так і пасивної корупції у приватному секторі). Боротьбі з шахрайством, спрямованим проти фінансових інтересів Європейського Союзу, присвячена Директива ЄС 2017/1371 Європейського парламенту та Ради ЄС від 5 липня 2017 року. Стратегічними завданнями Директиви є створення сильної та структурованої системи механізмів та інструментів у боротьби з корупційною злочинністю, а також кращий захист фінансових інтересів ЄС та держав – членів організації. Директива стосується шахрайства й інших фінансових кримінальних правопорушень, як-от хабарництво, привласнення чи відмивання грошей, фінансові корупційні злочини, що загрожують фінансовим інтересам ЄС, бюджету організації, бюджетним фінансуванням інститутів, органів, агентств та установ Європейського Союзу [6, 13].

Формування та реалізація антикорупційної політики глобального, регіонального та національного вимірів значною мірою детермінована діяльністю міжнародних організацій (як урядових, так і неурядових). Міжнародні організації відіграють пріоритетну роль у розробці, ухваленні, впровадженні та гарантуванні міжнародних стандартів боротьби з корупцією; беруть активну участь в аудиті, моніторингу виконання цих стандартів, надають технічну та фінансову підтримку для їх реалізації. Роль міжнародних організацій є вагомोю та пріоритетною у реалізації антикорупційної політики.

Ефективними стратегіями та механізмами антикорупційної діяльності міжнародних організацій є: 1. Ухвалення міжнародних угод, міжнародних антикорупційних актів, встановлення єдиних міжнародних стандартів. Міжнародні організації, зокрема ООН та ОЕСР, розробили й ухвалили Конвенції, що мають безпосередній вплив на формування системи антикорупційної безпеки. Міжнародні нормативно-правові юридичні документи міжнародних організацій

формують основу для ефективної боротьби з корупцією та заохочують держави-учасниці імплементувати відповідні норми в національні законодавства, впроваджувати антикорупційні заходи на державному рівні. 2. Технічна допомога, підтримка, консалтинг і навчання. Міжнародні організації (Світовий банк, МВФ, ЄС, ОЕСР, Рада Європи тощо), реалізуючи антикорупційні стратегії, надають державам значну технічну та матеріальну допомогу, проводять консультування, тренінги, семінари, навчання для державних службовців, чиновників із метою ефективного впровадження антикорупційної політики на національному рівні. Така діяльність міжнародних організацій підвищує ефективність державних інститутів, владних структур, забезпечує прозорість та підзвітність державних органів, легітимізує владу, створює умови для демократизації політичної системи, формування суспільно-політичної, економічної безпеки та забезпечення сталого розвитку країни. 3. Моніторинг, аудит та оцінка. Міжнародні урядові та неурядові організації (GRECO, Global Organization of Parliamentarians Against Corruption, Transparency International, Regional anti-corruption initiative тощо) здійснюють систематичний аудит і моніторинг виконання державами антикорупційних програм, зобов'язань; своєчасно виявляють проблеми та недоліки в реалізації антикорупційних заходів; розробляють ефективні стратегії для подолання проблем та усунення недоліків; оцінюють ефективність антикорупційної політики країн і надають рекомендації, практичні поради щодо вдосконалення стратегій боротьби з корупцією. Наприклад, ОЕСР систематично здійснює антикорупційний моніторинг і аудит, регулярно публікує звіти щодо виконання державами антикорупційних конвенцій [15, с. 112–113].

Міжнародні організації відіграють максимально важливу роль у формуванні антикорупційних стандартів, координації дій і моніторингу ефективності антикорупційної політики держав.

Антикорупційна діяльність ООН є багатовимірною та багатоаспектною. Найважливішим інструментом антикорупційної діяльності ООН є Конвенція ООН проти корупції (UNCAC), ухвалена Генеральною асамблеєю ООН 31 жовтня 2003 року. Вона стала першим універсальним міжнародним правовим документом, спрямованим на боротьбу з корупцією. Конвенція ООН проти корупції стала фундаментальним нормативно-правовим документом для протидії злочинним практикам. ООН реалізує антикорупційні ініціативи через низку інститутів: Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC); Програму розвитку ООН (ПРООН), яка підтримує реформи, спрямовані на зміцнення доброчесності та прозорості в управлінні; Глобальний договір ООН (спрямований на захист принципів доброчесності в бізнесі, зокрема через ініціативу Anti-Corruption Collective Action. Антикорупційна діяльність ООН зосереджується на втіленні практичних ініціатив та реалізації конкретних проєктів, спрямованих на протидію корупційним практикам [3, с. 32].

Ефективною та визначальною є антикорупційна діяльність Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). За ініціативою організації розроблено й ухвалено низку міжнародних антикорупційних конвенцій та регулятивних нормативно-правових документів. У межах ОЕСР створена й ефективно діє Антикорупційна мережа для Східної Європи та Центральної Азії (Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia – ACN) – регіональна інформаційно-комунікаційна ініціатива робочої групи ОЕСР з питань хабарництва та фінансових злочинів, мета якої – підтримка держав-членів у їх зусиллях щодо запобігання та боротьби з корупцією [16].

За ініціативою Ради Європи створене інтеграційне міжнародне інституційне об'єднання GRECO – Group of States against Corruption / Група держав проти корупції. GRECO – інтеграційне об'єднання, ініційоване Радою Європи в 1999 р. з метою здійснення контролю за дотриманням державами міжнародних антикорупційних стандартів та ефективної їх імплементации у національні законодавства. У рамках роботи GRECO було визначено й окреслено основні правові інструменти для протидії корупції. GRECO є розширеною угодою міжнародної консолідації у боротьбі з корупцією, запобіганні хабарництву, зловживання владою. Членство в GRECO не обмежується державами – учасниками Ради Європи. GRECO є відкритою структурою для

співпраці [16]. GRECO активно й самостійно формує і впроваджує власну правову практику, орієнтовану на тлумачення антикорупційних правових норм конвенцій Ради Європи. Антикорупційна діяльність GRECO зосереджена на моніторингу узгодженості політики держав з антикорупційними стандартами Ради Європи, впровадженні законодавчих, інституційних реформ. Організація стала ефективною комунікаційною платформою для обговорення антикорупційних практик, обміну інформацією, впровадження досвіду боротьби з корупцією [17].

Міжнародний валютний фонд і Світовий банк активно фінансують антикорупційні проєкти. Світовий банк консолідує та інтегрує глобальне, регіональне та національне антикорупційне управління та правопорядок; надає технічну, фінансову допомогу державам у розробці та впровадженні антикорупційних проєктів і заходів, проводить навчально-освітні тренінги та семінари для державних службовців [12].

Активну й ефективну антикорупційну політику здійснюють і неурядові міжнародні організації. Неурядовою інституцією, яка ефективно бореться з корупцією, є Transparency International. Організація проводить моніторингові антикорупційні дослідження, викриває корупційні схеми та практики; щороку публікує Індекс сприйняття корупції, оприлюднює Глобальний корупційний барометр і впливає на формування громадської світової думки [18]. Transparency International, Global Witness, OCCRP викривають масштабні схеми відмивання коштів, пов'язані з офшорами, «золотими паспортами», нерухомістю в мегаполісах тощо. Інтерпол і Цільова група з фінансових заходів по боротьбі з відмиванням грошей здійснюють пошук доказової бази, розслідують корупційні злочини, шахрайства; застосовують механізми притягнення злочинців до кримінальної відповідальності. Механізм ESG-рейтингу (Environmental, Social, Governance) є актуальним барометром доброчесності бізнесу в міжнародних відносинах. Всесвітня організація парламентаріїв проти корупції GOPAC (Global Organization of Parliamentarians Against Corruption) є міжнародною платформою парламентаріїв, діяльність яких орієнтована на боротьбу з корупцією, хабарництвом, «відмиванням коштів».

У контексті глобальних і регіональних викликів і загроз Європейський Союз (ЄС) визнає антикорупційну політику пріоритетною як у внутрішньому, так і в зовнішньополітичному вимірі. Формування цілісної та багаторівневої антикорупційної політики ЄС дає змогу не лише протидіяти корупційним правопорушенням, а й упереджувати їх через превентивні механізми. Антикорупційна політика ЄС – сукупність правових норм, морально-етичних принципів, інститутів, антикорупційних механізмів та інструментів. Антикорупційні стратегії ЄС спрямовані на виявлення корупції, запобігання та упередження корупційних схем і практик, притягнення до відповідальності за корупційну діяльність та злочини, ухвалення антикорупційних принципів та стандартів, упровадження антикорупційних ініціатив, формування стратегій протидії корупційним схемам і практикам, консолідацію міжнародної співпраці в боротьбі з корупцією, удосконалення публічності та транспарентності управління на всіх рівнях, упровадження морально-етичних принципів та стандартів у політику [11].

Європейська антикорупційна політика базується на фундаментальних принципах: верховенства права; нетерпимості до корупційних злочинів; інституційно-правової незалежності органів протидії корупції; транспарентності, публічності управління; відповідальності; забезпечення громадського контролю; доступу громадськості до публічної інформації; посилення міжнародної співпраці в запобіганні, упередженні та протидії корупційним схемам [2, с. 46–47].

Цілі антикорупційної політики визначено й окреслено в рамках стратегічних документів ЄС: 1. Посилення правових обмежень корупції (через узгодження кримінального й адміністративного законодавства). Формування ефективної антикорупційної нормативно-правової бази 2. Підвищення прозорості та транспарентності державного управління (упровадження електронного урядування, електронного декларування активів; доступу до інформації, відкритих державних реєстрів, упровадження прозорого фінансування й автоматизованих систем для

спостереження за публічними закупівлями тощо). 3. Формування системи антикорупційних інструментів і незалежних механізмів моніторингу. 4. Зміцнення незалежності судових і правоохоронних органів. 5. Міжнародна та міжінституційна координація та співпраця в межах міжнародних інституцій, міжнародних організацій (ЄС, GRECO, ОЕСР, ООН, а також неурядових структур. Співпраця з Європейською прокуратурою (EPPO) та OLAF – органами з розслідування корупції у бюджетно-фінансовій сфері ЄС). 6. Криміналізація корупції (у рамках Кримінальної конвенції Ради Європи проти корупції (1999) держави зобов'язані криміналізувати активне й пасивне хабарництво, зловживання владою, торгівлю впливом тощо) [13].

Реалізацію антикорупційних стратегій Європейського Союзу забезпечує, крім системи нормативно-правового регулювання, інституційна система ЄС, у межах якої функціонують: Європейське бюро протидії шахрайству (OLAF) (здійснює адміністративно-правові розслідування щодо шахрайства, хабарництва й інших незаконних корупційних практик, пов'язаних із фінансовою системою ЄС. Європейське бюро розслідує корупційні фінансові схеми й адміністративні шахрайства співробітників та фахівців інституцій ЄС; розробляє та впроваджує антикорупційну політику щодо боротьби з шахрайством); Європейська прокуратура (орган ЄС, до повноважень якого належить право здійснювати кримінальні розслідування, притягувати до відповідальності за хабарництво, шахрайство, корупцію в усіх проявах і формах та реалізовувати виконавчі впровадження); Європейська комісія (інституція, яка через Генеральний директорат з питань міграції та внутрішніх справ активно впроваджує антикорупційні стратегії Європейського Союзу на транскордонному, регіональному, міжнародному рівнях; Євроюст та Європол забезпечують координацію розслідувань [13].

Європейська антикорупційна політика – це багаторівнева, багатовекторна, міжінституційна система дій, що об'єднує нормативне регулювання, моніторинг, інституційні реформи, цифрові технології. Головною метою антикорупційних стратегій ЄС є створення доброчесного транспарентного простору в публічному секторі, захист фінансових інтересів ЄС та зміцнення демократії. У контексті глобальних викликів стратегічна послідовність у реалізації антикорупційної політики стає фактором стабільності та безпеки Європи.

Висновки. Корупція у сучасній системі міжнародних відносин є глобальною загрозою для демократії, міжнародної стабільності й безпеки, функціонування правових політичних систем, ефективного розвитку національних держав. Масштаби поширення корупції набувають транснаціонального характеру, корупційні практики охоплюють широкий спектр злочинів, порушень. Трагування корупції як глобальної світової проблеми зумовило активізацію міжнародної співпраці та співробітництва держав, міжнародних інституцій та організацій для протидії корупційним загрозам, створення ефективних міжнародних і європейських антикорупційних стандартів, для боротьби з корупційними злочинами у світовому та регіональному (європейському) вимірах. В умовах глобальних викликів і корупційних загроз ефективна антикорупційна політика може бути реалізована лише через консолідацію та співпрацю держав, міжнародних організацій та світової громадськості. Для ефективності антикорупційної політики потрібно покращити взаємодію між національними урядами, враховувати особливості та специфіку кожної держави для імплементації міжнародних стандартів у національні законодавства, розвивати міжнародну взаємодію, втілювати позитивний досвід антикорупційних стратегій. Тільки комплексний підхід, консолідація та координація зусиль зумовлять результати в боротьбі з корупцією та зміцненні системи безпеки на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Література:

1. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Корупція – одна з найактуальніших проблем сучасності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1446>.
2. Довженко Я. М. Міжнародно-правові стандарти протидії корупційним злочинам. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 5. С. 45–48.

3. Конвенція ООН проти корупції. Відділ боротьби з корупцією та економічною злочинністю Управління ООН з наркотиків і злочинності. Офіційний сайт. URL: <https://www.unodc.org/corruption/en/uncac/learn-about-uncac.html>.
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o430.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції» від 18 жовтня 2006 року № 251-V). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o430.
6. Куровська І. А. Огляд стандартів ЄС у сфері боротьби з корупцією: правові аспекти. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Вип. 3-2. С. 249–256. URL: <http://nvppp.in.ua/vip/2020/3-2/46.pdf>.
7. Милосердна І. М. Антикорупційна політика: міжнародні стандарти та досвід країн східної Європи. *Політичне життя*. 2020. № 4. С. 30–38.
8. Половинкіна Р. Ю. Роль міжнародних організацій у боротьбі з корупцією: теоретичний аспект. *Право та державне управління*. 2019. Вип. 2 (35). Том 1. С. 24–29. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_1/6.pdf.
9. Попов В. Г. Міжнародне-правове регулювання взаємодії у сфері запобігання і протидії корупції. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2012. № 1 (27). С. 135–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2012_1_17.
10. Публікації Transparency International. URL: <https://www.transparency.org/en/publications>.
11. Рудік Н. М. Політика ЄС у сфері запобігання та протидії корупції. *Теорія та історія державного управління. Public Administration and Local Government*. 2020. Вип. 3 (46). С. 35–44.
12. Світовий банк: Офіційний сайт. URL: <https://www.worldbank.org/>.
13. Святун О. Міжнародні та європейські механізми протидії корупції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. Вип. 1. С. 401–404. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2024/93.pdf.
14. Філіпська Н. О. Міжнародні механізми протидії корупції. *Протидія корупції: правове регулювання і практичний досвід* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. 2021. Харків : ХНУВС. С. 105–107.
15. Хаванов А. Роль міжнародних організацій у зміцненні антикорупційної політики та економічної безпеки. *Цифрова економіка та економічна безпека* : науково-практичний журнал. 2024. Вип. 3 (12). С. 111–114. <https://doi.org/10.32782/dees.12-20>.
16. Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia. Офіційний вебсайт. 2025. URL: <https://www.oecd.org/en/networks/anti-corruption-network-for-eastern-europe-and-central-asia.html>.
17. Group of States against Corruption – GRECO. 2025. URL: <https://www.coe.int/en/web/greco>.
18. Transparency International. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.transparency.org/about>.

References:

1. Vasylieva, O., Vasylieva, N. (2019). Koruptsiia – odna z naiaktualnishykh problem suchasnosti [Corruption – one of the most pressing problems of our time]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 6. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1446> [in Ukrainian].
2. Dovzhenko, Ya. (2019). Mizhnarodno-pravovi standarty protydii koruptsiinym zlochynam [International legal standards for combating corruption crimes]. *Yurydychnyi. Naukovyi elektronnyi zhurnal*, 5, 45–48 [in Ukrainian].
3. Konventsiiia OON proty koruptsii. Viddil borotby z koruptsiieiu ta ekonomichnoiu zlochynnisti Upravlinnia OON z narkotyktiv i zlochynnosti [United Nations Convention against Corruption. Division for Combating Corruption and Economic Crime of the United Nations Office on Drugs and Crime]. Ofitsiinyi sait. Retrieved from: <https://www.unodc.org/corruption/en/uncac/learn-about-uncac.html> [in Ukrainian].
4. Konventsiiia Orhanizatsii Ob'iednanykh Natsii proty koruptsii [United Nations Convention against Corruption]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o430 [in Ukrainian].
5. Konventsiiia Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii vid 31 zhovtnia 2003 r. (2003). [United Nations Convention against Corruption of October 31, 2003] (ratyfikovana zghidno iz Zakonom Ukrainy “Pro ratyfikatsiiu Konventsii Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty koruptsii” vid 18 zhovtnia 2006 roku № 251-V). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#o430 [in Ukrainian].

6. Kurovska, I. (2020). Ohliad standartiv YeS u sferi borotby z koruptsiieiu: pravovi aspekty [Review of EU standards in the field of combating corruption: legal aspects]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*, 3-2, 249–256. Retrieved from: <http://nvppp.in.ua/vip/2020/3-2/46.pdf> [in Ukrainian].
7. Myloserdna, I. (2020). Antykoruptsiina polityka: mizhnarodni standarty ta dosvid krain skhidnoi Yevropy [Anti-corruption policy: international standards and experience of Eastern European countries]. *Politychne zhyttia*, 4, 30–38 [in Ukrainian].
8. Polovynkina, R. (2019). Rol mizhnarodnykh orhanizatsii u borotbi z koruptsiieiu: teoretychnyi aspekt [The role of international organizations in the fight against corruption: a theoretical aspect]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia*, 2 (35), 1, 24–29. Retrieved from: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_1/6.pdf [in Ukrainian].
9. Popov, V. (2012). Mizhnarodne-pravove rehuliuвання взаємодії u sferi zapobihannia i protydii koruptsii [International legal regulation of interaction in the field of preventing and combating corruption]. *Borotba z orhanizovanoiu zlochyinnistiu i koruptsiieiu (teoriia i praktyka)*, 1 (27), 135–142 [in Ukrainian].
10. Publikatsii Transparency International (2024). [Transparency International Publications]. Retrieved from: <https://www.transparency.org/en/publications> [in Ukrainian].
11. Rudik, N. (2020). Polityka YeS u sferi zapobihannia ta protydii koruptsii [EU Policy in the Field of Preventing and Countering Corruption]. *Teoriia ta istoriia derzhavnoho upravlinnia – Public Administration and Local Government*, 3 (46), 35–44 [in Ukrainian].
12. Svitovyi bank. Ofitsiinyi sait (2024). [World Bank]. Retrieved from: <https://www.worldbank.org/> [in Ukrainian].
13. Sviatun, O. (2024). Mizhnarodni ta yevropeiski mekhanizmy protydii koruptsii [International and European Mechanisms of Countering Corruption]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 1, 401–404. Retrieved from: http://www.lsej.org.ua/1_2024/93.pdf.
14. Filipka, N. (2021). Mizhnarodni mekhanizmy protydii koruptsii [International Mechanisms of Countering Corruption]. *Protydiia koruptsii: pravove rehuliuвання i praktychnyi dosvid : zb. materialiv Mizhnar. nauk.-prakt. konf. 2021*. Kharkiv: KhNUVS. P. 105–107 [in Ukrainian].
15. Khavanov, A. (2024). Rol mizhnarodnykh orhanizatsii u zmitsnenni antykoruptsiinoi polityky ta ekonomichnoi bezpeky [The role of international organizations in strengthening anti-corruption policy and economic security]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka : naukovo-praktychnyi zhurnal*, 3 (12), 111–114 [in Ukrainian].
16. Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia (2025). Retrieved from: <https://www.oecd.org/en/networks/anti-corruption-network-for-eastern-europe-and-central-asia.html>.
17. Group of States against Corruption – GRECO (2025). Retrieved from: <https://www.coe.int/en/web/greco>.
18. Transparency International. Official website (2025). Retrieved from: <https://www.transparency.org/about>.

Uliana Ilytska. Anti-corruption strategies of European institutions and international organizations

The article examines the problem of corruption as one of the key threats to global and regional development in the 21st century. Its causes, forms and consequences in the modern world are analyzed. The challenges faced by states and other subjects of international relations in the fight against corruption are identified. The role of international organizations (both governmental and non-governmental) in the field of preventing and combating corruption is analyzed. International anti-corruption standards are characterized. Mechanisms and technologies for combating corruption are considered. The effectiveness of anti-corruption strategies in the activities of the UN, EU, GRECO, Council of Europe, OECD, and non-governmental organizations is emphasized. The determining role of consolidated international cooperation in combating and preventing corruption is substantiated.

The anti-corruption strategies of European institutions and international and regional organizations are studied as a set of measures aimed at preventing corrupt practices and strengthening international cooperation in combating corruption at the regional, national and global levels. The anti-corruption policy of the European Union, the main EU institutions, and international organizations is analyzed. The spectrum of anti-corruption technologies is outlined. Effective international mechanisms and tools for combating corruption are analyzed.

Attention is focused on the importance of transparency, accountability, legal responsibility and consolidated international cooperation as key factors in the effective fight against corruption at the global, regional and national levels.

Key words: *corruption, anti-corruption strategies, anti-corruption policy of the European Union, anti-corruption strategies of European institutions, combating corruption, anti-corruption mechanisms, tools and initiatives, anti-corruption initiatives of the EU, GRECO, Council of Europe, OECD, UN, European institutions and international organizations.*

Відомості про автора:

Ільницька Уляна – кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та міжнародних відносин,
ІГСН Національного університету «Львівська політехніка».

Надійшла 04.08.2025

Прийнята 21.08.2025

Опублікована 30.10.2025